

TIMUTEU **Hutarieca Mieme Xapayari** **Papuru Que Mütinü'airi**

Vaürisica

¹ Ne Papuru Cürisitu Qesusi nü'arieya necanihücütüni müpaü mütinaquecü Cacaüyari, müpaü mutayücü meripai quename tucari xuaveni Cürisitu Qesusisie tiviyacacu.

² Nemanivaüritüaca Timuteu pemünenive nemümasinaqui'erie. Cacaüyari mütä'uquiyari, Cürisitu Qesusi mütati'aitüvame, xüca 'aixüa mete'u'iyarini 'ahesie mieme, xüca memasinenimayaca, xüca memasipitüaca 'a'iyarisie pemüca'uximatüariecacü.

Que mütihecüatani Cürisitu hepäüsita

³ Mücü Cacaüyari nepayexeiya ne'iyari 'itiyacacu, ne'uquiyarimata que memüteheyexeyacai. Mücü pamüpariyusi necanipitüaca nemasiha'erivatü necatihayevatü tucariçü tücaricü quepaucua nemünenenevie.

⁴ Yuheyemecü nepümasiheuxeiyamücü nemasiha'erivatü que pemütiutasuacacai pe'ahiverietü. Xüca nemasixeiyaque, nepünetemaviecaqueyu yemecü.

⁵ 'Ahepäüsita niuqui nepü'atüiyarie yuri que pemüti'erie yacü pecaticuxatatü. Müpaü yuri tiuta'erieca meri 'apucatei 'acusi Ruhira, 'avarusita 'Eunisi. Yuri nepüti'erie 'ecüta vahepaü yuri pemüti'eriecü.

6 'Ayumieme nepümati'eritüaniqueyu pemücaratütümaiyanicü, pe'atatuatü yaque-tineyuriene ni Cacaüyari que matiupitüa 'ahesie ne'utimecu.

7 Cacaüyari que mütatiumi, pücatasi'upitüa ta'iyarisie temümamacacü, masi 'iyari pütasi'umi mütürücaüye püta, tasipitüatü temütetacanaqui'eriecacü temüseseüyenicü.

8 'Ayumieme 'uxa'atüni varie pepüca'ateviyani petihecüatatü Tati'aitüvame hepaüsita, pepücanesiteviyani ne, sepa nemanutahüiya hesüana nemümiemecü. Niuqui 'aixüa manuyünesie mieme masi quetineucüne 'ecüta, Cacaüyari masitürücariyacacu.

9 Mücü canihücütüni que mü'ane mütasi'utavicueisitüa, mütasi'uta'ini temüpasiecacü hesiena miemecü. Tita temüteyuriecäi tame, mücücü 'asipücatiuyuri, masi müpaü mütiyuvaüriyacaicü yücümana, 'aixüa mütiuca'iyaricü, 'ayumieme püta'utavicueisitüa. Müpaü tiniuca'iyaricaitüni tahesie mieme tucari caxuavecacu cuxi, tasiha'erivatü Cürisitu Quesusisie que temüteviyaniquecaicü.

10 Hicürixüa masiücütü nayani 'aixüa que mütiuca'iyari, munuacü tasivicueisitüvame Cürisitu Qesusi. Mücü que mütiuyuri, taheyemecü temücacui'inicü yatiniuyurieni. Tiniutahecüatani que temüte'ayeyuyurini que temücatetipüne. Müpaü catinimasiücünü niuqui 'aixüa manuyüne cuxasivacacu.

11 Ne nepucayeri mücü niuqui hepaüsita nemüticuxatanicü, nü'ari nuivarite tiva'üquitüvame nemayanicü.

12 Müpaü nemü'anecü, 'ayumieme 'ipaü nepü'itüariexime hicüpaü, peru nepücaneteviya nemimatecü que mü'anesie yuri nemütiuta'erie. Yuri necatini'erieca mücü müyüvecü mi'üviyanicü tita münetiyetuiiri 'iya tucari mexi ca'aye'ave.

13 Para pemimaicacü niuqui müseüye que mütivaiyacü, tita pemütiu'eni yaneticuxatacacu quenexeyani 'a'inüaritüme, yuri peti'erietü peti'acanaqui'erietü Cürisitu Qesusisie tiviyatü que mütiyüveni.

14 Quene'üviyani tita 'aixüa müti'ane temüteyeturiyarie, 'Iyari Mütiyupata tahesie müyeca masipareviecacu.

15 Müpaü que pemütimate, yunaitü 'Asiya cuieyarisie miemete mepünesi'ucu'eirie, Piqueru Herumuquenexi hipatüta.

16 Ti'aitame xüca vanenimayaca 'Unesipuru quie quiecatari. Mücü müixa pünesi'uxipitüa, pücanesiteviyacai sepa nemanutahüiyacai,

17 masi Xumasie 'uyeicatü püyumexüitüacai nesicuvaunetü, pünesi'utaxei.

18 Ti'aitame xüca 'ipitüaca münenimayasiecacü 'iya tucari 'aye'ayu Ti'aitame que mütixeyani. Naime que mütivapareviecai 'Epesusie heyeicatü, 'ecü 'aixüa 'anemecü yapepütimate.

2

Cuya 'aixüa mütiuca'iyaripaü yüanetü Qesusi Cürisitusie mieme que mütiyumiene

1 Mericüte nenive queneturücaüyeni Cürisitu Qesusi yamatipitüacacu 'aixüa mütiuca'iyaricü.

2 Tita pemütü'enie neticuxatacacu tehecüatamete yumüireme vahüxie, mücü quenivayetuirieni teüteri yamemütecahu, mümeta memüyüvavenicü müpaü memütevati'üquitüanicü hipameta.

3 Quetineucucine 'ecüta pe'amienetü Cürisitu Qesusisie mieme, cuya 'aixüa mütiuca'iyaripaü peyüanetü.

4 Que mü'ane mücuya pücauyuyanüa yu'uximayasica cuvevienetü yücümana, masi ninaqui'aritämücüni que mü'ane mitahüavixü cuya mayanicü.

5 Que mü'ane parecu münausame, sepa mürayu'ivaxü nausaricü, neuyeveca 'inüari manuyünepaü mütananausanicü muma manutiquesiyarienicü mürayu'ivaxücü.

6 Mücü meta, que mü'ane mü'esame müti'uximaya, caneuyeveca mücü meri mütipitüarienicü tita mütitixuavere.

7 Yaquetini'acühüaveni que nemaine mücü hepaüsita. Ti'aitame pümasipitüaca pemütimaivenicü naima hepaüsita.

8 Quena'erivani Qesusi Cürisitu. Mücü müquite vasata nanucuquetüarieni, Ravirisie niyeyani. Müpaü paine niuqui 'aixüa manuyüne que nemüticuxata ne.

9 Müpaü nemüticuxatacü 'axa nepü'itüariexime, 'asita nepanutahüiya 'axa tiyuruvamepaü. Peru Cacaüyari niuquieya tixaü püca'anutahüiva.

10 'Ayumieme ne naima nepütiunevi memanayexeiyarie vahesie miemecü, mümeta memaye'axüanicü memütavicueisitüarienicü Cürisitu Qesusisie meteviyatü, müpaü

memütepitüariecacü meta yuheyemecü visi
me'ananetü memacü necü.

¹¹ Mücü niuqui yuricü paine,
Xüca hamatüana te'ucuini
Hamatüanata tepayeyuyurini.

¹² Xüca tete'uca'enivani
Hamatüanata tepüte'aitametetüni.
Xüca tetacu'imavani
Quename teca'imate te'utiyuatü,
Mücürita püyucu'imavani
Quename catasimate 'utaitü.

¹³ Xüca tetehayevani yatetecahutü
Mücü yaticamietü 'apuve cayupatatü.
Pücayüve yamütiyurienenicü que mücatiuca'iyari.

Ti'uximayatame mümasiücü que müti'inüasie

¹⁴ Mücü hepaüsita quetiniva'eritüaca, queni-
vahüritüaca Cacaüyari hüxie memücauyucitüvenicü
niuqui hepaüsita. Müpaü tiyurienetü 'asipücayüni
'aixüa mü'anecü, püvaca'unaxüani memü'enana xe-
icüa.

¹⁵ Quene'amexüitüaca Cacaüyari hüxie
pemümasiücünicü que pemüti'inüasie,
ti'uximayatamepaü peyüanetü mücaheuyevese
müyuteviyanicü 'aixüa müti'uximayacü,
heiseriemecü peti'üquitatü niuqui yuri maine
hepaüsita.

¹⁶ Yacü xEICÜa que memütecuxata
mecate'ayexeyatü, mücü hepaüsita
quene'acuerivayurieca. Müpaü metecuxatatü
masi yemecü Cacaüyari metümayatü
mepayuyeitüaximeni xEICÜa.

¹⁷ Vanuqui püyemie püniyapaü. Müpaü
mepü'anene Himeneu Piretu.

18 Müme müpaü memüyüa xaüsie meneucuyunixüani tita yuri müraïne hepaüsita, müpaü memutiyanecü quename 'ari te'anucu'ui. Hipame mepüvamuina 'aixüa mü'anecü yuri memücate'eriecacü.

19 Sepasü müpaü memüteyurie, Cacaüyari yutesariya caniutavevieni qui tutuicame. 'Apuve se'itü 'uxaya masiücücacu müpaü manuyüne, Ti'aitame püvamate yuteüterima, 'ipaü meta manuyüne, Yunaitü memehüave Ti'aitame mequeyucuerivayurieca tita mücatiheiserie hepaüsita.

20 Qui 'amüyevata huru pürata xacürüteyari puxuave, peru cüye haxu xacürüteyari puxuaveta. Hipatü visi mü'anecü pü'ayumieme, hipatüta 'axa mü'anecü pü'ayumieme.

21 Mericüsü xüca 'uyu'itieni müpaü memü'anene vahesie mücativianicü, xacü visi mü'anecü mü'ayumieme payani pasietü, 'aixüa tinaqui'erivatü cusiyari quepaucua meiyehüva, ha'arisietü 'aixüa mütiyurienenicü naimecü sepa que mütitita.

22 Quene'ata'una pemücati'acahive'eriecacü memühehecua vahepaü. Müpaü püta quetine'amexütüaca, heiseriemecü yapemüticamienicü, que pemaine yapemütiyurienenicü, pemüti'acanaqui'eriecacü. Müme memehüave Ti'aitame va'iyari 'itiatücaicacu, müme vahamatü 'axeicüa yaxequeteneyurieca 'aixüa xemüteyuxeiyanicü.

23 Memücatemaivave niuqui que memütexüatüa 'asimecatemaitü, mücü quenexani'erieca müpaü

petimaitü, niuqui metixüatüame mepüyutacuini xe-
icüa.

²⁴ Caneuyeveca que mü'ane Ti'aitamesie
mieme müti'uximayatame mücayumienenicü,
masi que müvayuriene yunaime carima
'asimücatiyurienenicü, müti'üquitavenicü,
minevienicü tita 'axa müti'ane,

²⁵ 'iyarieya 'aixüa 'anecacu müvatiheiseriyanicü
müme memeye'unie. Tietüsü Cacaüyari vapitüaca
memütehayevanicü que memüteyuriecäi, tita yuri
müraine memütehetimanicü,

²⁶ memanutahütüarienicü memütavicüenicü
Cauyumarie viniyarieyasie cümana memuviyarie
yamemütecahunicü que mütinaque 'iya.

3

Teüteri que memüte'u'iyarini taparirümecacu

¹ 'Ipaü quetinemaica, tucari taparirümecacu
'ana cuanivemecü mepüyüaca.

² Teüteri yuhesie mieme mepütenaqui'erieca
xeicüa, tumini mepühive'erieca, mepüyuxeümacani,
mepüyuxani'erieca, mepüvaseviximani hipame
'axa me'utiyuatü vahepaüsita, mepücava'enieni
yu'uquiyarima, pamüpariyusi mepüca'ipitüani
xeime, 'axa mepü'aneneni,

³ mepücayunaqui'erieca, mepücayuhaxüapitüaca,
mepüyuniuquimani, mepücateyu'aitüaca,
mepayu'eririyani, mepihecani tita 'aixüa müti'ane,

⁴ mepüvayetuani hipame, mepüyuxünani,
mepühüsierietücani, mepinaqui'erieca tita
mütivanaque peru mepüca'inaqui'erieca Cacaüyari.

5 Cacaüyari mayexeyapaü mepüteyuhecüaca, peru mepüyuhecüatani catürücaüyeme memü'eriecü tita memüte'ayexeiya.

Ta'aurie quenavesi müya memü'anene vahesüa pemüca'uyeicanicü.

6 Hipatü müme teüteri vaquita meneuta-haqueni 'avie meteva'irüviyaque 'ucaravesixi 'asimemücatemate, müme mevaru'inecu va'ica mahetecü 'axa que memüteyuriecäi, memeuhapanietücacü naime metehive'erietü.

7 'Ucaravesixi müpaü memü'anene yuheyemecü mepüteyü'üquitüatüve peru hasuacu mepücayüvave memeitimanicü tita yuri müraine.

8 Yaxeicüa Canesi Camüpüresi que memüteheye'uniecäi Muisexi, 'imeta meneye'unieca tita yuri müraine. 'Icü teüteri mecanitipünirümeni que memüteyumate. Mepüxani'eriva yuri que memüte'erie, masi yuri memücate'eriecü.

9 Perusü masi vaücavamecü 'asimepücateyüvaveni. 'Asimemücatematecü memasiücütü mecanacünicuni yunaima vahüxie, meripai miemetexi memütemasiücücaipaü 'ana.

Papuru Timuteu que mütiuhüritüa

10 'Ecü püta peniveiyani ne'inüari tita nemüti'üquitasie petiviyatü, que nemüticuyeica yapetiyurienetü, que nemütiyuriemücü, que yanemüticamie, que nemüreuterive netiuca'enivatü, que nemütinecanaqui'erie, que nemütiuca'eniva,

11 que nemütieuveyarie, que nemütiucuinixü nai que nemu'itüarie 'Anutiuyuquiyasie 'Icuniyusie Risitürasie. Sepa que nemütiucuinixü

ne'uveiyarietü, Ti'aitame caneniutavicueisitüani naimecü.

¹² Siere menitaveiyariexüacuni yunaitü memüyuvaüriya Cacaüyari me'ayexeyatü memü'uvanücü Cürisitu Qesusisie meteviyatü.

¹³ Teüteri 'axa memüteyuricu memüteyucumana masi vaüca 'axa me'ananetü mepacünirümeni mete'irümatü mete'irüviyarietü meta.

¹⁴ Peru 'ecü titasie pemüti'a'üquitüa tita pemüretima mütiyuricü, mücüsie petiviyatü quene'ahayevani. Pepüvamate quehate müpaü memate'üquitüacacu müpaü pemüretima,

¹⁵ müpaü pepütimate nunusiyaripai pemütimaicaicü que maine 'utüarica xapayari müpasie. Mücü püyüve petimaiveme mümasi'ayeitüanicü pemütavicueisitüarienicü yuri peti'erietü, müpaü que mütiyüve Cürisitu Qesusisie tiviyatü.

¹⁶ Naitü 'utüarica xapayarisie müre'uxa Cacaüyari 'inetüacu, mücü peuyevese müti'üquitanicü mütatierivanicü mütaheiseriyarienicü ti'üquitüarietü mayanicü quepaü heiseriemecü yamüticamieni.

¹⁷ Mücü 'utüaricacü Cacaüyari teviyari paye'ani püha'arisieca 'aixüa mütiyurienenicü naimecü sepa que mütitita.

4

Niuqui quenecuxatani

¹ Cacaüyari hüxie, Cürisitu Qesusi hüxie que mü'ane 'isücametütü müvatahüaveni memayeyuyuri müquite yunaime, mücü munuaximecü ti'aitametütü, müpaü nema-tinihüritüaca.

2 Niuqui quenecuxatani. Mücücü quene'ayumiemetüni penaqu'erivatü pecanaqui'erivatü. Quenivarutati'a queni-vacu'imaiyani quenivatuicani. Naimecü 'equetineutevini petiuca'enivatü, naimecü quetine'üquitani.

3 Tucari naye'amücü quepaucua memüca'ineieca 'üquisica müseüye, masi que mütivanaque mepüvaxexeürivani te'üquitamete, vanacate varusicuaquivacacu.

4 Ta'aurie mepaxürieni meca'l'eniecutü tita yuri müraine. Xaüsie mepeucuyunixüani yü'üxasisie memüteviyanicü.

5 'Ecüsü naimecü quene'amaica. Quetineu-caneieca sepa 'axa pemü'itüariene. Quetine'uximayaca peticuxatatü niuqui 'aixüa manuyü necü. 'Ahüritüarica quenaye'atüa yemecü.

6 Neri mavari nepayeitüariexime. Tucari canahuraniri nemüyemiecü.

7 'Aixüa 'anemecü nenetatuatü nepünemienecai. Que nemütinausanecai nepeta'a. Nepücatiuhayevaxü yaneticamietü.

8 Hicü nepe'usiyarie muma nemümarivacü heis-eriemecü yanemüticatüacü. Ti'aitame 'isücame canihücütüni heiseriemecü yamüticamie. Mücü müpaü pünetipitüani 'iya tucari 'aye'ayu. Ne xeücüame müpaü pücanetipitüani, masi yunaitü memünaqui'a münuaximecü müpaü pütivapitüani müme.

Que müti'aitüa

9 Quene'amexütüaca cuitü nehesüa pemünüanicü.

10 Remaxi pünesi'ucu'eirie cuiepa timieme tinaqui'erietü. Tesarunicapaitü neyani. Cüreseniti Carasiya cuieyarisie petüa, Titu Tarümasiyasiepaitü retüa.

11 Rucaxi yuxaüta nehamatü puyeica. Quenavitüqui Maricuxi, 'a'utüma quene'atüa. Mücü 'aixüa pü'ane münepareviecacü.

12 Tiquicu nepenü'a 'Epesupaitü.

13 Mücü 'ücarü Türuhasisie nemeicu'eirie Carüpusüa quenahuri pemamiecü. Xapate quenahuri navi müraye'utüca masi.

14 Herecanituru tepüa vevivame 'axa pünesi'uyuri vaücava. Ti'aitame 'epürepinirieni müpaü 'axa münepi'uyuricü.

15 'Ecüta quene'acuerivayurieca hepaüsitana. Yemecü peye'uniecai taniuqui.

16 Nehesie mieme ne'utaniucacacu meri miemecü, ni xevitü neheima püca'utanua. Yunaitü mepünesi'ucu'eirie. Mericüte xüca vahesie catiuhüiyani mücücü.

17 Ti'aitame masi ne'aurie puvecai nesitürücariyatü 'icü xasicaya yemecü mücuxaxasivanicü yaneticuxatacacu, yunaitü nuivarite memi'enienicü. Neputavicueisitüarie maye pücanesi'utacuai.

18 Ti'aitame pünesitavicueisitüani sepa que memütëyurie 'axa menesiyuriecutü. 'Asineca'itüarievecacu pünesi'aye'atüani haque müre'aita muyuavisie, mana nemaye'anicü. Hepaüsitana 'aixüa queticuxaxasivani yuheyemecü. 'Icü niuqui canise'ini.

Que müttivaruvaüiritüa, 'aixüa que mutayü 'aixüa memü'itüarienicü

¹⁹ Quenivavaüritüaca Pürisira 'Aquiramame, 'Un-
esipuru quie quiecatari meta.

²⁰ 'Erasitu mana peyuhayevaxü Curinitusie.
Türupimu nepecu'eirie Miretusie ticuyecacu.

²¹ Quene'amexütüaca pemünüanicü
ca'uhaütücacu cuxi. 'Eupuruxi Purenisi Rinu
Cürauriya yunaitü ta'ivama mepümasivaüritüa.

²² Ti'aitame 'a'iyari xüca masiteütani. 'Aixüa xüca
tiuca'iyarini xehesie mieme.

**Cacaüyari niuquieya xapayari türatu hecuame
hepaüsita tati'aitüvame tasivicueisitüvame
Qesusi Cürisitu mi'atüa
New Testament in Huichol (MX:hch:Huichol)
El Nuevo Testamento de nuestro señor y salvador
Jesucristo**

copyright © 1988 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Huichol

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Huichol [hch], Mexico

Copyright Information

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Huichol

© 1988, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-25

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

79690d81-fd4b-51b4-a3a6-712e0fddaca3